

Dražen Barković
Ekonomski fakultet u Osijeku

O ZNANSTVENOJ SURADNJI DOBRIH PARTNERA PFORZHEIM-OSIJEK

Da se ne bi zaboravile neke gotovo tradicionalne aktivnosti profesora Ekonomskog fakulteta u Osijeku i njihovih partnera s Fachhochschule Pforzheim Hochschule für Wirtschaft, Gestaltung und Technik, slobodni smo podsjetiti naknadno na te susrete koji su se tijekom proteklog vremena dogodili u Pforzheimu Osijeku.

Od 16. Simpoziju Univerzitet Osijek-FH Pforzheim, kako taj skup zove Pforzheimer Zeitung (9. 10. 95.) i koji piše: 16. Simpozij Ekonomskog fakulteta Sveučilišta Osijek i FH Pforzheim znači i 19 godina suradnje partnera. Naime, tim je riječima susret otvorio rektor Visoke škole za dizajn, tehniku i privredu dr. Rupert Huth. Tih dana srelo se devet znanstvenika iz Osijeka sa svojim kolegama iz Pforzheima kao i nekim studentima pod znanstvenim voditeljstvom profesora dr. Branka Novaka i profesora dr. Urlicha Wagnera da bi raspravilo glavnu temu **“Problemi lokacije u transformacijskoj ekonomiji na primjeru regije Slavonije, posebno grada Osijeka.”**

U govoru na otvorenju dr. Huth je naglasio: “Partnerstvo je najstarije, najstabilnije i najaktivnije partnerstvo između Hrvatske i Savezne Republike.” To potvrđuje i njemački DAAD.

Prema istom izvoru, prorektor Sveučilišta u Osijeku profesor dr. Ljubomir Baban zahvalio je na angažmanu Visoke škole. I dr. Ivan Boras, dekan fakulteta, veselio se dugogodišnjoj suradnji i uručio pozdrave svih suradnika, posebno osječkog Sveučilišta. Glavni voditelj Industrijske i trgovačke komore dr. Gerhard Häussler prenio je nekoliko svojih iskustava o obnovi nakon Drugoga svjetskog rata. Vladin savjetnik, sada pokojni dipl. ekonomist Vladimir Kopf, izrazio je nadu da će se uspješna suradnja između gradova realizirati na još višoj razini.

Kada se napusti novinarska retorika i pogled baci na satnicu i program 16. znanstvenog skupa koji se održavao u Senatskoj sali, prevladava dojam da su prisutni sudionici skupa s obzirom na svoje referate imali zanimljivo polje za raspravu. Kao uvod u problematiku prikazani su referati prof. dr. Branka Novaka **“Privatizacija poduzeća u Republici Hrvatskoj”**, Vladimira Kopfa **“Hrvatski bankarski sustav u pretvorbi”** i prof. dr. Srećka Jelinića **“Gospodarski sustav u prijelaznom razdoblju”**. Oni su odredili okvire u kojima se trebaju analizirati lokacijski problemi u gospodarstvima u transformaciji. Referat prof. dr. Gerharda Häuslera iznesen je samo usmeno, kao sugestija **“Kako Industrijsko-trgovinska komora može osigurati razvoj regionalnoga gospodarstva”**. Iz referata prof. dr. Hansa Niedetzkyja **“Mogućnost oblikovanja lokacije od strane regionalnih vlasti prikazano na primjeru politike dodjele lokacije poduzećima na malo”** kao i iz referata prof. Dietera Pflauma i Tatjane Mitar **“Gradski marketing - polazište za Osijek”** mogle bi se dobiti korisne informacije o nekim aspektima gradskih nastojanja u problemima razvoja gradova u Saveznoj Republici Njemačkoj.

U referatu prof. dr. Zdenka Segetlije i prof. dr. Maje Lamze-Maronić **“Međunarodna logistika i informacijski sustav”** ističe se posebnost međunarodne logistike i ulogu informacijskih sustava u njoj, a sve to vezano uz donošenje odluke o međunarodnoj logistici. Referat je osnovica za daljnja istraživanja za potrebe međunarodne ekspanzije hrvatskoga gospodarstva, odnosno za ocjene mogućnosti Hrvatske kao zemlje u koju se može ulagati strani kapital.

Referat prof. dr. Bode Runzheimera **“Prikaz supstitucijske postavke (višestruki ciljevi) na primjeru investicijske odluke”** i rad prof. dr. Dražena Barkovića **“Metode programiranja pri investicijskom odlučivanju”**, ulaze dublje u aspekte rizika i matematičkog programiranja u investicijskom odlučivanju. Prilog

Zborniku radova dali su dr. Luka Crnković i dr. Ivan Ferenčak u radu **“Hrvatski (patriotski) kapitalizam”** u kojem su obuhvatili probleme privatizacije i pretvorbe u Hrvatskoj i unutarnje nedostatke modela pretvorbe.

Na završetku simpozija prof. dr. Ulrich Wagner u sažetku je izrazio uvjerenje da referati mogu poslužiti kao dobra osnova za daljnja istraživanja lokacijskih problema u gospodarstvima u tranziciji i tako doprinijeti sagledavanju razvojnih mogućnosti gospodarstva Republike Hrvatske.

O 17. znanstvenom skupu, održanom u Osijeku od 15. do 19. listopada 1996. pod nazivom **“Problemi obnove i staništa poduzeća u Republici Hrvatskoj i Saveznoj Republici Njemačkoj”**, voditelji skupa dr. Hans-Joachim Hof i dr. Luka Crnković u predgovoru Zbornika pišu: “Tehničko i organizacijsko znanje i financijski kapital danas u najmobilniji faktori, koji su bitni za razvoj jednoga grada, jedne regije ili države. Oba faktora su primjenjiva u gotovo cijelome svijetu. Nije dakle čudo da se gradovi, regije i države za njih bore. Dok je u prijašnjim vremenima blizina tržišta već zbog transportnih troškova bila poželjna, danas to više nije odlučujuće. S druge strane izbor staništa proizvođača i uslužnih djelatnosti sam je po sebi faktor u nastanku atraktivnih tržišta i, ukratko rečeno, faktor razvoja i dobrobiti. Pitanje prave strategije koja će pomoći da jednu regiju učini privlačnom pri odlučivanju o staništu, nije jedino pitanje koje će zaokupljati odgovorne ljude u jednoj regiji poput ratom izmučene istočne Hrvatske. I u Njemačkoj ljudi u gradovima osjete pritisak zbog odseljavanja kapitala i znanja u susjedne regije ili čak druge države s atraktivnim izgledima i uvjetima. To je jedan od razloga zbog čega je tema “Problemi staništa” bilo drugi put u nizu tema jednoga simpozija kolega sa Hochschule für Wirtschaft, Pforzheim i Ekonomskog fakulteta u Osijeku. Pitanja o izboru staništa proizvodnje i distribucije toliko su raznolika i kompleksna da su obrađivane teme mogle biti samo jedan suženi izbor, koji je reflektirao vladajuće znanstvene interese kolega sudionika iz Pforzheima i Osijeka. Dva predavanja kolega iz Pforzheima obrađivala su problematiku ponude pouzdanih informacija kao odlučujućeg faktora za izbor staništa u jednoj regiji, i to iz dvije različite perspektive: W. Schäfer u svom je referatu ukazao na to koje mjesto pored službenih ispitivanja imaju statistička ispitivanja privatnih (komercijalnih) statističkih ispitivača u Njemačkoj. Problem B. Runzheimera su bila pravila eksternog računovodstva za poduzeća i koncerne, gledano iz perspektive nove institucionalne ekonomike kao pravno-političke pretpostavke, koja će sačuvati pristup financijskim tržištima. Tu je tematiku obrazlagao na primjeru zaštite vjerovnika u skladu s postojećim pravilima u Njemačkoj i SAD-u.

U svom referatu dr. D. Barković govori o problemu lokacije i odlučivanju za ili protiv nekog mjesta lokacije kao o dugoročnom investicijskom odlučivanju. U tome smislu dr. Barković nastavlja istraživanja i nudi nekoliko matematičkih metoda temeljnih na ne-Bayesovom pristupu, a čiji se odabir svodi na fuzzy programiranje, analitički hijerarhijski pristup i model kaosa.

Doc. dr. sc. Luka Crnković i mr. Dragutin Guzovski analiziraju mogućnosti reintegracije Županije vukovarsko-srijemske u gospodarski sustav Republike Hrvatske na osnovi njezinih prirodnih, gospodarskih, prometnih, energetskih, telekomunikacijskih i drugih infrastrukturnih potencijala.

U svom referatu dr. Z. Uldrijan obrađuje probleme tekstilne industrije Osječko-baranjske županije, koja je prije Domovinskog rata bila veliki izvoznik. Dr. Uldrijan navodi moguća rješenja za oporavak te industrije u uvjetima međunarodne konkurencije.

Dr. B. Petrač bavi se veoma zanimljivim i aktualnim problemom motivacije poljoprivrednih obiteljskih gospodarstava. Dr. Petrač se koristi rezultatima anketnog upitnika i dolazi do veoma zanimljivih zaključaka.

Dr. P. Proklin u svome referatu obrađuje problem insolventnosti trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj, što je posljedica nižeg koeficijenta obrtaja financijskog kapitala. Druga dva referata kolega iz Pforzheima bavila su se tržišnim pitanjem koje je već tradicionalno u odnosima između Pforzheima i Osijeka: distribucijom i marketingom. Dok je H. M. Niedetzy govorio o implikacijama i tendencijama novih multimedijalnih tehnologija u odnosu na izbor staništa maloprodaje i razvijao scenarije, koje je realnost djelomično već sustigla. D. Pflaum se posvetio pitanjima koje mogućnosti nude “Novi mediji” i kako bi se mogli pomoću novih marketinških strategija ispraviti eventualni nedostaci staništa. Obje teme odgovaraju zajedničkim znanstveno-istraživačkim interesima između njih i kolega Lamza-Maronić, Segetlija, ali i Brčić-Stipčević (Sveučilište u Zagrebu).

Dr. V. Brčić-Stipčević u svome referatu želi istaknuti povezanost između strategije distribucije i logističkoga mišljenja. Logističko mišljenje znači mišljenje u povezanostima objekata, prostora i vremena.

Ciljevi logističkih usluga i iz njih izvedene realne lokacije čine polaznu osnovicu za raščlanjivanje logističkih funkcijskih područja u distribuciji.

Dr. Z. Segetlija u svome referatu obrađuje i istražuje potrebe internacionalizacije maloprodaje i globalizaciju kao filozofiju internacionalizacije. Lokacijske probleme u međunarodnoj maloprodaji razmatra s aspekta izbora makrolokacije. Otvorenost hrvatskoga gospodarstva i potrebe njegova uključivanja u europske i svjetske gospodarske tokove govore u prilog potreba internacionalizacije hrvatske maloprodaje.

Dr. M. Lamza-Maronić daje podatke o razini razvijenosti maloprodaje u Republici Hrvatskoj, te o sadašnjem stanju konkurencije, koncentracije i internacionalizacije hrvatske maloprodaje. Na koncu ističe potrebe internacionalizacije u hrvatskoj maloprodaji, te preduvjete koji danas već postoje (npr. informatička infrastruktura).

Referati su bili vrlo zahtjevni, poticajni i informativni. Kao i uvijek vrijeme za diskusije je bilo prekratko i neka su pitanja ostala otvorena. Na primjer pitanje (Barković): "Kako da poduzeća postupe u slučaju neznanja (nesigurnosti) pri odlučivanju?", ima toliko građiva da bi se njime mogao pozabaviti cijeli jedan simpozij. Vremena nije bilo ni za pitanje: "Povećavaju li "Novi mediji" mobilnost poduzeća, ili je umanjuju, i koji razlozi govore u prilog i protiv takve hipoteze?"

Problemima gospodarske transformacije u Hrvatskoj i novim saveznm državama Njemačke bavili su se profesori partnerskih institucija na 18. znanstvenom skupu, održanom u Pforzheimu od 14. 10. do 19. 10. 1997. u okviru glavne teme skupa "**Problemi transformacijskih gospodarstava / Transformacijski procesi u Hrvatskoj i novim saveznm zemljama**". Na primjeru Istočne Njemačke dr. Hedwig Tilly je u referatu "**Transformacijski aspekti s gledišta marketinga**" raspravljao sa stanovišta marketinga o nekim transformacijskim aspektima, kao i o novim zadacima za ona poduzeća koja izlaze iz planske privrede. Marketing dolazi do izražaja novom strategijskom orijentacijom i njezinom primjenom. Autor predlaže Hrvatskoj različite mogućnosti poslovanja. Tri profesora dr. Slavica Singer, dr. Željko Turkalj i dr. Marcel Meler autori su rada "**Poduzetnički iskorak Ekonomskog fakulteta u Osijeku prema malim i srednjim poduzećima**". Oni vide u sveučilišnom obrazovanju dominantnu ulogu kod dugogodišnjeg poduzetničkog ponašanja. Pomoću analize SWOT oni vrednuju granice razvoja regije istočne Hrvatske i zastupaju mišljenje da mala i srednja poduzeća trebaju biti nositelji razvojnih inicijativa u toj regiji. Ekonomski fakultet u Osijeku raspolaže potrebnim potencijalima i mogućnostima da sudjeluje u tom izazovu. Pravnici dr. Klaus Peter Reuthal i dr. Rainer Gildegen zagovaraju u referatu "**Mjere prema pravno uvjetovanim tržišnim otvaranjima EZ**" otvaranje hrvatskog tržišta i po mogućnosti prestrukturiranju pojedinih gospodarskih grana. Zauzimaju se za procese liberalizacije i pravo EZ, čiju primjenu neki članovi EZ žele spriječiti ili usporiti. Dr. Srećko Jelinić povezuje u svom radu pod naslovom "**Funkcije privrednog prava u poduzeću tržišne privrede**" poduzetničku djelatnost s pravnim normama i zauzima se za unapređenje te poduzetničke aktivnosti. Autor se bavi odnosom prava i privrede te se posebno zalaže za statusno reguliranje inozemnih investitora i liberalizaciju hrvatske vanjske trgovine. Posebnu pozornost treba posvetiti burzama kao specifičnom obliku poduzetničke djelatnosti. U svom referatu "**Mogućnosti financiranja gospodarskog razvoja Hrvatske**" dr. Vladimir Srb raspravlja o mogućnostima financiranja hrvatskoga gospodarskog razvoja. Autor se kreće na osjetljivom području oporezivanja kojem postavlja granice opterećenja. Ne postoje nikakve mogućnosti povećanja poreza da bi se pomoću njega osnovali investicijski fondovi za financiranje privrednog razvoja. S jedne strane je vidljiv visoki stupanj javnih izdataka koje treba svakako smanjiti ako se želi osigurati razvoj. Autor vidi rješenje u akumulaciji inozemnog kapitala putem mješovitih poduzeća u kojima treba voditi računa o dvostrukom oporezivanju. Dr. Ulrich Wagner se bavi u radu "**Privredni uspjesi i neuspjesi u transformacijskim procesima u novim saveznm zemljama**" s tri pojma gospodarskog uspjeha odnosno neuspjeha u transformacijskim procesima u novim saveznm zemljama: monetarnom unijom, privrednom unijom i društvenom unijom. Ta problematika je prema komentaru autora jako aktualna i za hrvatske partnere, koji stoje pred istim problemima. U referatu "**Novi razvoji u računovodstvu njemačkih poduzeća**" dr. Bodo Runzheimer postavlja 14 teza. U tim tezama predstavlja autor njemačko računovodstvo iz različitih kutova, uspoređuje ga s američkim i upozorava da će Njemačka doći u iznudei položaj budući da su ostale članice EZ-a u računovodstvenim komisijama uznapredovale u pogledu daljnjeg razvoja bilančnog prava. Dr. Dražen Barković u referatu "**Vrednovanje investicija kod više ciljeva i uzimanja u obzir nesigurnog očekivanja**" predstavlja jedan rad koji se bavi specifičnom problematikom investicijskog odlučivanja u nesigurnim, čak i

neizvjesnim situacijama. Važan aspekt leži u modernim metodama odlučivanja koje akceptiraju višestruke ciljeve.

Zajedničko svojstvo najvećeg broja referata koji se bave pravnim, ekonomskim, poduzetničkim, računovodstvenim aspektima transformacijskih procesa jest njihov komplementarni karakter u odnosu na glavnu temu skupa što je pružilo mogućnost brojnih zapaženih diskusija tijekom samog skupa kao i pisanih priloga Zborniku radova. Pisane priloge diskusiji na skupu dali su i gosti dr. Silvije Krajčević s Ekonomskog fakulteta u Rijeci, dr. Hans-Joachim Hof s Fachhochschule Pforzheim i dr. Nino Grau s Fachhochschule Friedberg. Voditelji ovog skupa prof. Dieter Pflaum i dr. Dražen Barković izrazili su nadu da će tradicionalna znanstvena manifestacija profesora partnerskih ustanova prerasti u znanstveni skup umreženih partnerskih institucija i njihovih prijatelja kako bi se na znanstvenom polju iskoristili potencijali koji postoje.